

TOPINAMBUR HOSILDORLIGIGA MINERAL O'G'ITLAR TA'SIRINI O'RGANISH

Axmetova Nuriya Shinbergenovna

Qoraqolpog'iston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti magistranti

Annotatsiya: Maqolada topinambur uchun mineral o'g'itlar so'z etiladi. Topinambur o'simligiga mineral o'g'itlarni qo'llash doirasida hosildorlikga ta'sirini o'rganishdan iborat.

Kalit so'zlar: Topinambur, mineral o'g'it, ammiakli selitra, ammafos, kaliy sulfat.

STUDY OF THE EFFECT OF MINERAL FERTILIZERS ON JERUSALEM ARTICHOKE YIELD

Abstract: The article mentions mineral fertilizers for Jerusalem artichoke. It consists of studying the effect of mineral fertilizers on Jerusalem artichoke plant on productivity.

Key words: Jerusalem artichoke, mineral fertilizer, ammonium nitrate, ammophos, potassium sulfate.

Dunyo mamlakatlarida oziq-ovqat, dorivor, em-xashak, texnik va manzarali o'simlik sifatida topinambur yuqori potensialga ega bo'lib, AQSh, Fransiyava Avstryada ko'p miqdord yetishtirilib kelinadi. Keyingi yillarda topinamburning ekin maydonlari Angliya, Germaniya, Polsha, Yaponiya, Xitoy kabi mamlakatlarda kengaymoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 23 oktyabrdagi PF-5853-son "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030 yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi strategiyada qishloq xo'jaligi va

ozuq-ovqat tarmog'ini modernizatsiyalash borasida ko'plagan ekin tu'rlarini yetishtirish ko'zda tu'tilgan.

O'zbekiston da topinambur bu'yicha ilimiy tadqiqotlar da'stlab O'zbekiston O'simlikshunoslik institutida R.F. Mavlyanova tomonidan olib borilgan. Topinamburning "Fayz-Baraka" va "Mo'jiza" navlari yaratilgan. Keyinchalik ushbu navlarning yetishtirish agrotexnikalari ishlab chiqilgan. 2011 jil 3 noyabrda O'zbekistonda topinambur bu'yicha birinchi Respublika ilimiy-amaliy konferensiyaning o'tkazilishi respublikamizda bu ekinga bo'lgan etiborni, tadqiqotlarni rivojlantirish va eksport va import o'rnini bosadigan maxsulotlar ishlab chiqilishi uchun zamin yaratilganligidan darak beradi.

Topinambur o'simligini yetishtirishda mineral va organik o'g'itlarni qo'llash samarali natija beradi. Biz ta'jribamizda topinambur o'simligi uchun mineral og'itlarni tanlab olidik. Bunda biz ta'jribada azotli o'gitdan ammiakl iselitra NH_4NO_3 , ammosfos $\text{NH}_4\text{H}_2\text{PO}_4$ va kaliy sulfat K_2SO_4 mineral o'g'itlarni tanlab oldik. Ta'jriba sxemasi 70X40 etib belgilab oldik. Topinamburga azotli o'g'itlarning 50 foizini ekish bilan birgalikda, qolgan 50 foizini esa oziqlantirish davrida beramiz. Biz tajriba uchun 5 variant ishlab chidik va mineral o'git meyorini belgilab chiqdik. O'git miqdori quyidagicha:

- I. Variant Boshqaruv
- II. Variant $\text{N}_{200}\text{P}_{150}\text{K}_{100}$
- III. Variant $\text{N}_{200}\text{P}_{150}\text{K}_{100}+\text{CuSO}_4 5\%$
- IV. Variant $\text{N}_{200}\text{P}_{150}\text{K}_{100}+\text{ZnSO}_4 5\%$
- V. Variant $\text{N}_{250}\text{P}_{150}\text{K}_{125}$

Biz ta'jribada mineral o'g'itlar bilan birgalikda mikroo'g'itni qo'llanishni maqul topdik. Bunda uchinchi variant uchun mis sulfatining 5 foizli eritmasi va to'rtinchi variant uchun rux sulfatining 5 foizli eritmasidan foydalanib ta'jriba olib boryapmiz.

Xulosa qilib aytganda biz ta'jribamiz orqali topinambur xosildorligiga mineral o'g'itlarning ta'sirini va mikroo'g'itlarning ta'sirin o'rganish va kerakli o'git meyorini tog'ri tadbiiq etish u'stida ilimiy amaliy ishlarini olib boriyapmiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jangabayeva A.S Qoroqolpog‘iston respublikasida tuproq shurlanishi sharoitida topinambur (*Heliantus tuberosus* L) o‘simligining yetishtirish texnologiyasini takomillashtirish. Monografiya Toshkent 2020 B 11-13
2. Elmuradov A.A. Topinambur-tsennaya kultura dlya biobezopastnostiy produkto v pitaniya. O‘zbekiston qishloq xo‘jalik jurnalining Agro ILM ilovasi. Toshkent 2016 №3 (41) 48-49 b
3. Elmuradov A, Berdimuradov E Topinambur-yuqori va sifatli ozuqabop ha‘m dadorivor o‘simlik. Agro Ilm jurnali 2019 №6 34-36 b

